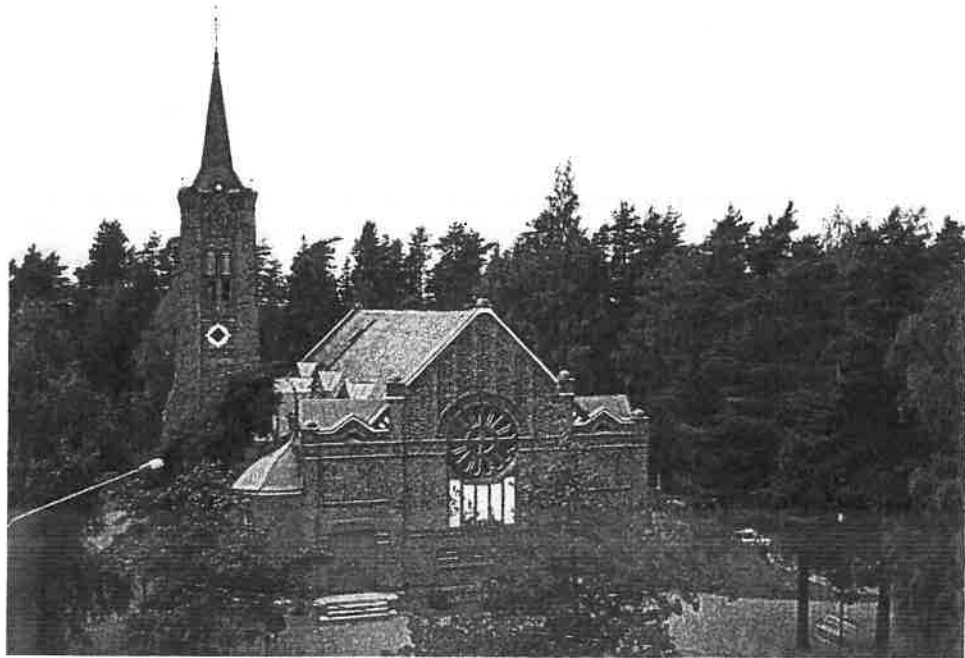

KYLMÄKOSKEN KIRKKO

ARKKITEHTISUUNNITTELU MIKKO UOTILA Jumpurintie 71 31760 Urjala
puh 050-5607 016 puh.fax 03 5460646

Korjaus 2007-2008

mikko.uotila@arkkitehtisuunnittelu.net
www.arkkitehtisuunnittelu.net

KYLMÄKOSKEN KIRKKO

RAKENUSHISTORIALLINEN SELVITYS

Päiväys 05.11.2007

1 Rakennusvaiheita:

Kylmäkosken vanhat kirkot

Kylmäkoski mainitaan käytävissä olevissa asiakirjoissa paikkakuntana ensimmäisen kerran vuonna 1390.

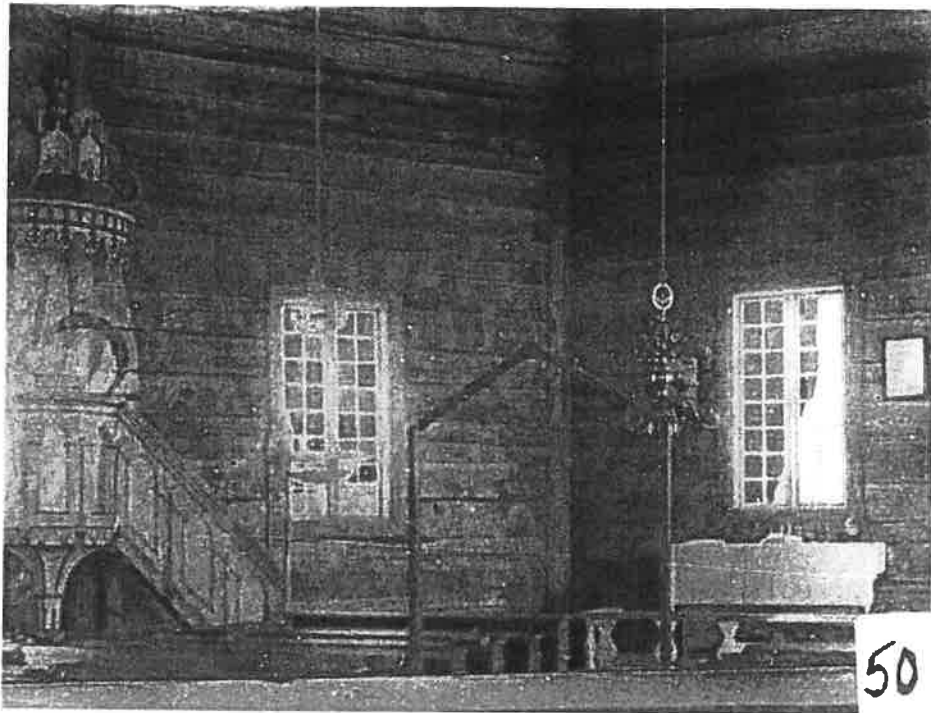
Kylmäkosken seudut kuuluivat vanhaan suur-Sääksmäen "emäseurakuntaan" ja Akaasta muodostettiin oma seurakunta eli kirkkopitäjä vuonna 1483, johon myös Kylmäkoski kuului.

Kylmäkosken ensimmäisen kirkko rakennettiin vuonna 1666 keskelle kylää. Kirkon vihki rovasti Josephus J. Vallenius 29 päivänä huhtikuuta 1666. Tätä hirsirakennusta kutsuttiin saarnahuoneeksi ja se oli käytössä yli sata vuotta. Jumalanpalveluksia pidettiin yleensä joka toinen sunnuntai Akaan papiston toimesta. Kirkossa ei vietetty ehtoollista ja kirkonkirjat olivat Akaan pappilassa.

Ensimmäinen kirkko purettiin, kun toista alettiin rakentaa. Käyttökelpoiset, puolen metrin levyiset hirret myytiin rakennusaineiksi Vuolteen Kelolle, josta ne edelleen vuosikymmeniä myöhemmin vielä siirtyivät Onnian kylän Jaakkolan talon rakennusaineiksi ja paloi-
vat tulipalossa 1932.

Vuonna 1779 rakennettu **Kylmäkosken toinen kirkko** kellotapuleineen oli kylän keskellä. Kellotapuli oli vuonna 1951 pystytetyn muistomerkin paikalla ja kirkko siinä vierellä. Ensimmäinen kirkko oli siitä noin 30 metriä itään. Kirkko oli käytössä 120 vuotta ja siinä pidettiin noin 7500 jumalanpalvelusta. Kirkko oli myös hirsirakenteinen, kahdeksankulmainen ja kooltaan noin 18x10 metriä. Se edusti senaikaista kansanmiesten korutonta kirkonrakennustyyliä ja siitä on olemassa kuvia.

Ensimmäinen oma pappi, pitäjänapulainen Mikael Palenius, saatiin Kylmäkoskelle vuonna 1843 ja jumalanpalveluksia pidettiin joka pyhä. Tähän asti toimitukset olivat suorittaneet Akaan papit.

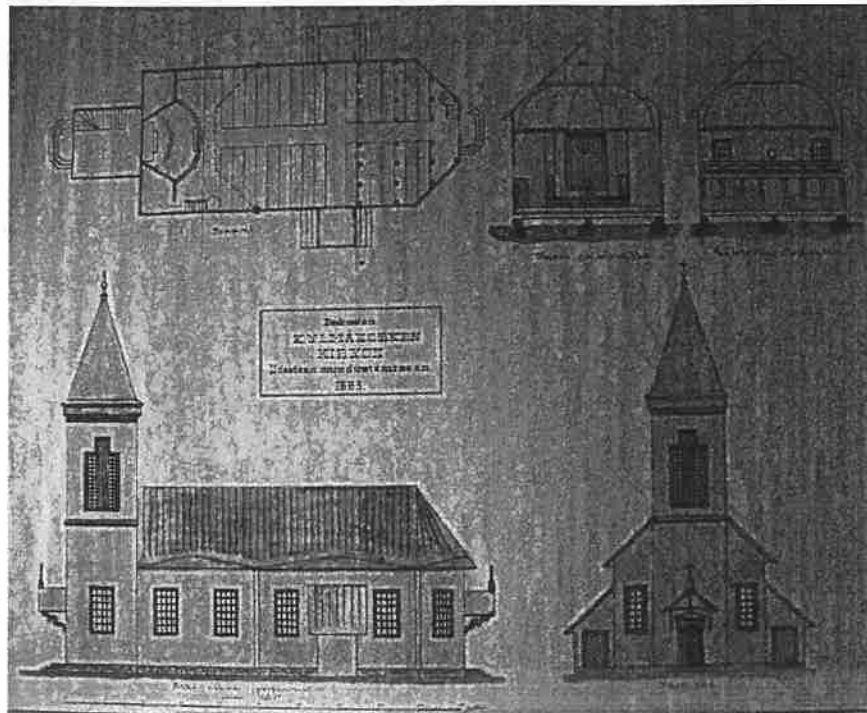
Marianpäivänä 1900 Hahnsson piti viimeisen jumalanpalveluksen kirkossa ja kirjoitti kalenteriinsa: ”Pidin jäähyväisjumalanpalveluksen Kylmäkosken vanhassa kirkossa. Ruma ja maailman silmissä halpa on tämä huone ollut, mutta Herran työtä on siinäkin tehty.” Seuraavana päivänä aloitettiin kirkon purkaminen ja käyttökelpoiset rakennusaineet myytiin nykyisen kirkon rakentajalle ja niitä on käytetty nykyisessä kirkossa.

Nykyisen kirkon suunnittelu

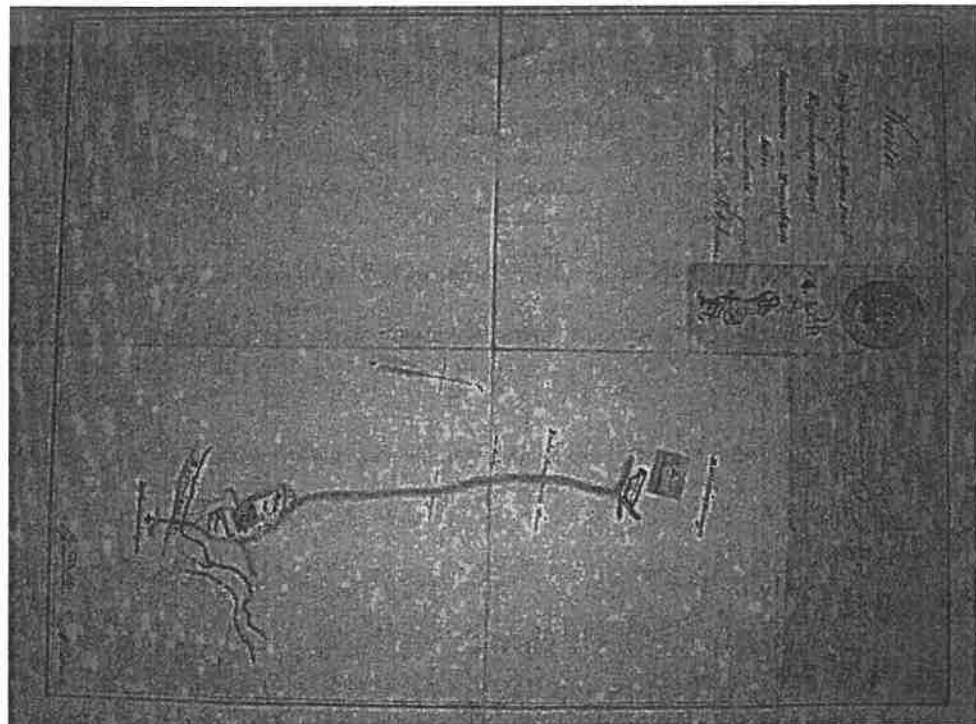
Kirkkojen peruskorjaaminen tai uusien rakentaminen oli 1800-luvun jälkipuolella esillä sekä Akaassa, että Kylmäkoskella. Akaassa korjattiin kirkko ja Kylmäkoskella suunniteltiin silloisen kirkon jatkamista. *

Kylmäkoskelaiset anoivat kappelioikeuksia jo vuonna 1854, mutta akaalaiset vastustivat ja virallisesti Kylmäkoski julistettiin kappeliksi vuonna 1892 sekä itsenäiseksi seurakunnaksi 1897. Pöytäkirjoissa ja muissakin asiakirjoissa oli vuosikymmeniä käytetty sanontaa ”Akaan pitäjä ja Kylmäkosken kappeli” määrittämään Kylmäkoskea Akaan osana.

Kylmäkosken kirkonkokouksessa 4.3.1883 otettiin kantaa kirkon **korjaamisen tai uuden rakentamisen** välillä ja korjaaminen voitti äänestyksessä. Seuraava kirkonkokous kuitenkin päätti, että rakennetaan uusi kirkko puusta kolmen vuoden kuluessa.

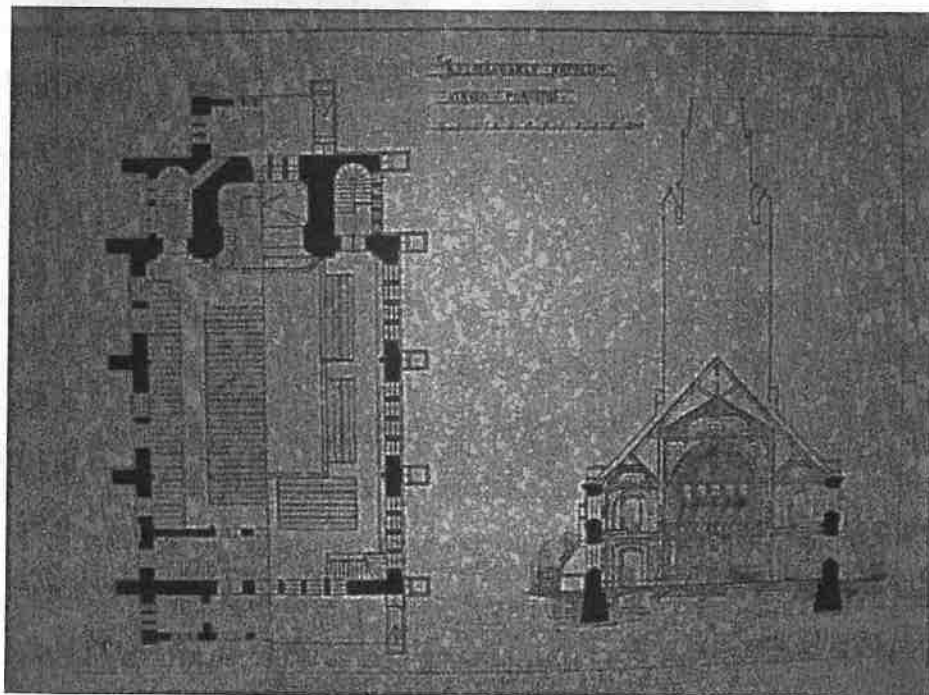

Kustaa Yli-Laatu teki 3.000 markan lahjoituksen ehdolla, että kirkko rakennetaan Kallbäckin mäkeen, nykyiseen paikkaan. Gustaf August Nylund ilmoitti lahjoittavansa hevos-talien paikaksi maa-alueita samasta rinteestä ja J.K. Tipuri tarjoutui lahjoittamaan kirkon tontin Tipurin tilan ns. "Kirnumäestä", nykyisen Karhun talon läheisyydestä.

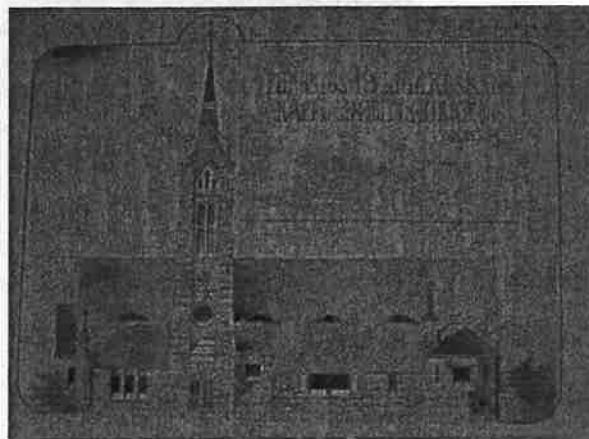
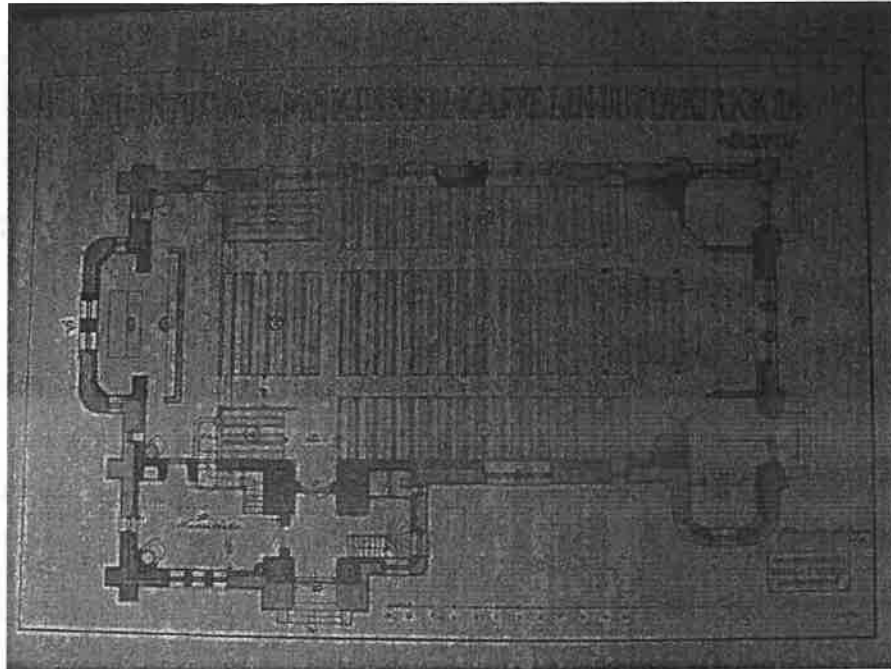
Kirkon kokouksessa valittiin **arkkitehti Lars Sonck** tutustumaan ehdolla oleviin rakennuspaikkoihin, vanhan kirkon tonttiin kylän keskellä, Tipurin Kimunmäkeen ja tähän nykyiseen kirkon paikkaan. Silloin jo käytössä olleen hautausmaan läheisyys ja riittävän avara ympäristö vaikuttivat nykyisen kirkkomme paikan valintaan.

Arkkitehti Sonck teki luonnokset ja kustannusarviot sekä puu- että kivikirkosta. Kirkonkokouksessa 19.9.1897 päätettiin pyytää "Keisarilliselta Majesteetilta armollista lupaa saada tehdä nyt rakennettava kirkko puusta". Lehtori Oskar Favén tarjoutui luovuttamaan läheisestä Riuttamäestä kiviä ilmaiseksi.

Arkkitehti ehdotti nyt, että kustannusten alentamiseksi luovuttaisiin tornin rakentamisesta ja korvattaisiin se yksinkertaisella kellotapulilla. Vuoden 1898 lopulla arkkitehti Sonck kuitenkin ilmoitti luopuvansa suunnittelutehtävästä, kun ei ole saanut kustannuksia alenemaan.

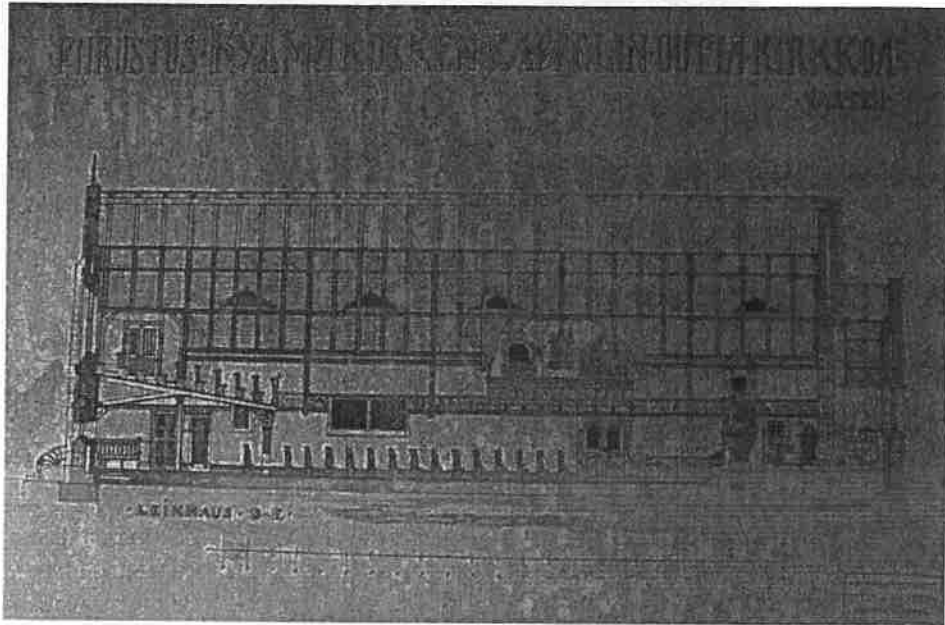
Joulukuun viimeisenä päivänä 1898 pidetyssä kirkonkokouksessa käsiteltiin hämeenlinnalaisen **Arkkitehtitoimisto Helin & Nyströmin** laatimia suunnitelmia.

Kirkko tehtäisiin ulkoa harmaasta kivistä ja sisältä tiilestä, välikatto puusta ja ulkokatto pellistä, tornin alaosa kivistä ja yläosa tiilestä. Suunnitelman mukaan kirkon pituus olisi 31,2m. leveys 12m. ja sisäkorkeus 11,2m. sekä tornin korkeus 29,6m. Arkkitehti Heikki Helin sai jatkaa suunnittelua.

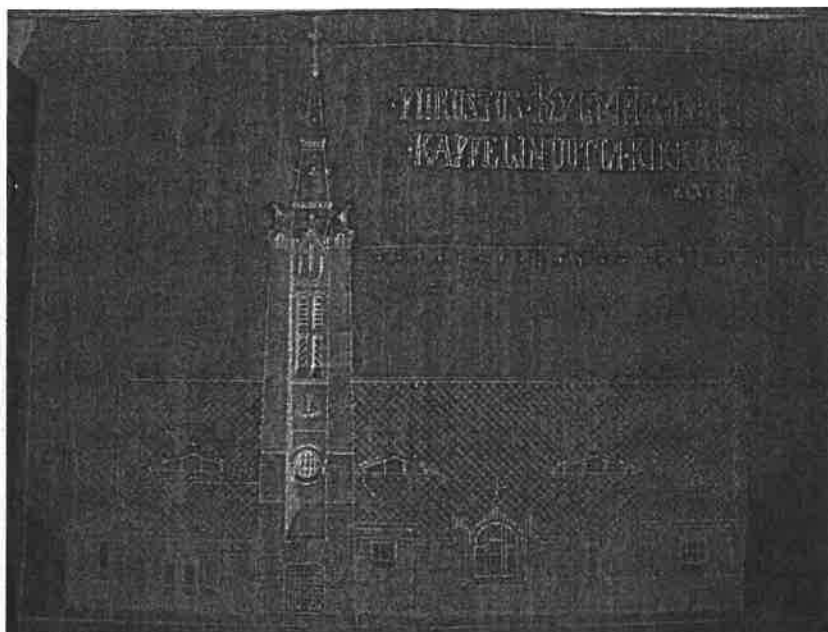
Nykyisen kirkon rakentaminen

Suunnitelmien valmistuttua rakentamisesta hankittiin kolme urakkatarjousta, joista tamperelaisen rakennusmestari A. Heikkisen tarjous 58.400 markkaa hyväksyttiin. Urakka sopimus allekirjoitettiin 17.1.1900 ja siinä määrättiin työt aloitettavaksi heti. Työntekijöitä oli noin 30.

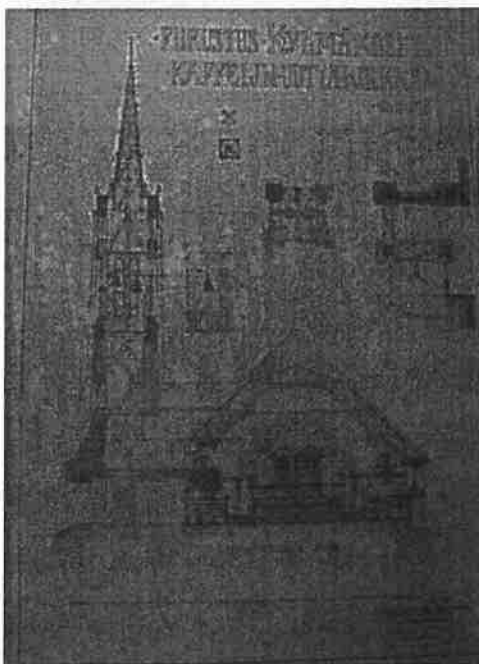

Koska rakennuskiviä ei Riuttamäestä saatu kirkonkokouksessa 12.2.1900 kirkko päätettiin rakentaa kokonaan punaisesta tiilestä. Riuttamäestä saatiin kiviaines perustukseen ja kivi-jalkaan. Tiilet hankittiin Leppäkoskelta ja tuotiin junalla Viialaan, josta ne hevoskuormina kuljetettiin rakennustyömaalle. Rakennustyömaan lähellä asuneet Pihtilän veljekset olivat myös tiilikuormia ajamassa ja ovat kertoneet, että kaksikin kuormaa ehti päivässä ajaa, kun aikaisin talviaamuna lähti Viialaan. Viialalaisiakin oli mukana ajossa. Kirkon peruskivi, joka on lounaiskulmassa, laskettiin juhlallisesti 12.4.1900 ja siihen upotettiin sinkkilaatiko tavanomaisine sisältöineen.

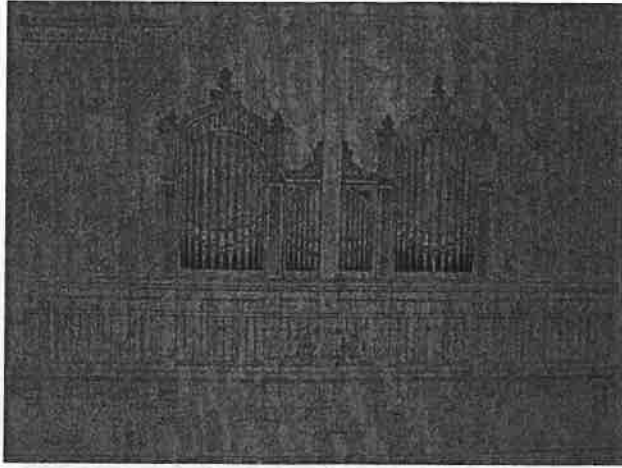
Rakennustyö edistyi talvikaudesta huolimatta ammattitaitoisella työvoimalla hyvin, mm. ovet ja ikkunat tehtiin vanhan kirkon hirsistä, samoin tornin puurakenteet. Syyskuussa kirkko oli jo vesikatossa ja marraskuussa urakoitsija ilmoitti, että vastaanottotarkastus voidaan pitää 20.12.1900, "sillä siihen päivään puolestani valmistuu kirkko". Vastaanottotarkastuksessa "havaittiin työ yleensä hyvin tehdyksi täysin kelvollisista aineista piirustusten ja työselitysten mukaisesti". Juhlalliset vihkiäiset pidettiin 23.12.1900. Porvoon piispan estyneenä ollen vihkimisen toimitti hattulalainen "kontrahtirovasti" Johan Jacob Westerland.

Kirkon tornissa on kolme kelloa, joista yksi 26 leiviskää, noin 220kg. painava messinkikello on vanhasta kirkosta. Uuteen kirkkoon hankittiin lisäksi Saksasta kaksi vuonna 1900 vallettua teräskelloa.

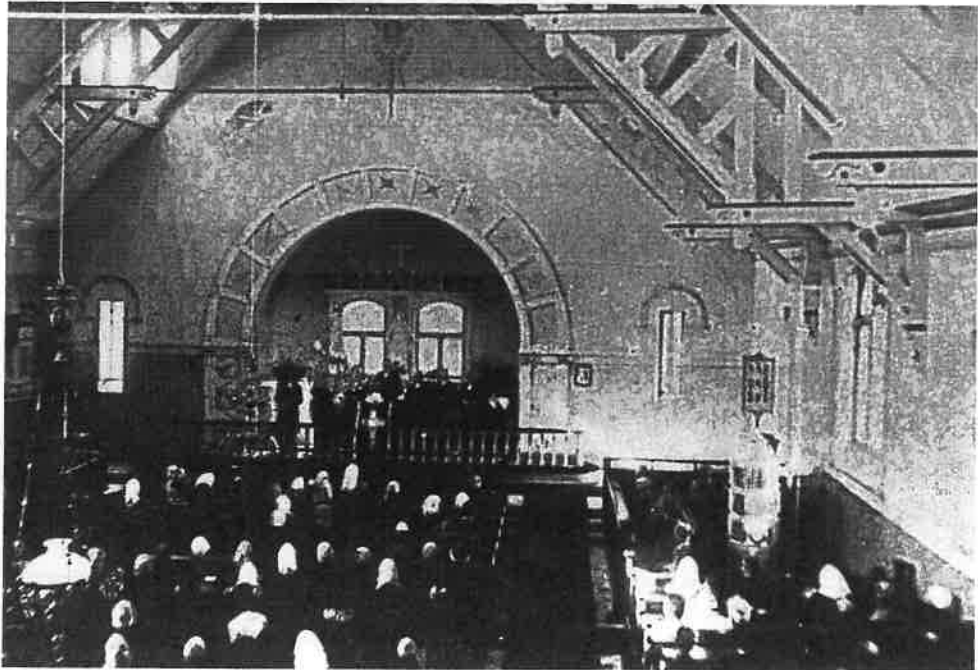

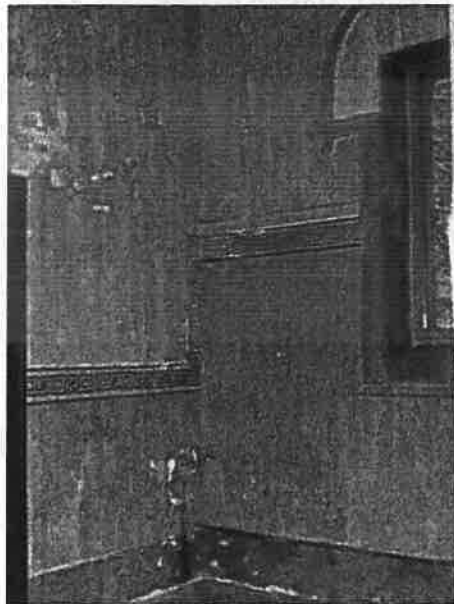
Kirkon sivuparvelle saatiin uusikaupunkilaisen urkurakentaja Zachariassen valmistamat 7-äänikertaiset urut vuonna 1902. Vastaanottotarkastuksen toimitti kaksi tunnettua musiikki miestä Ilmari Krohn ja Oskar Merikanto.

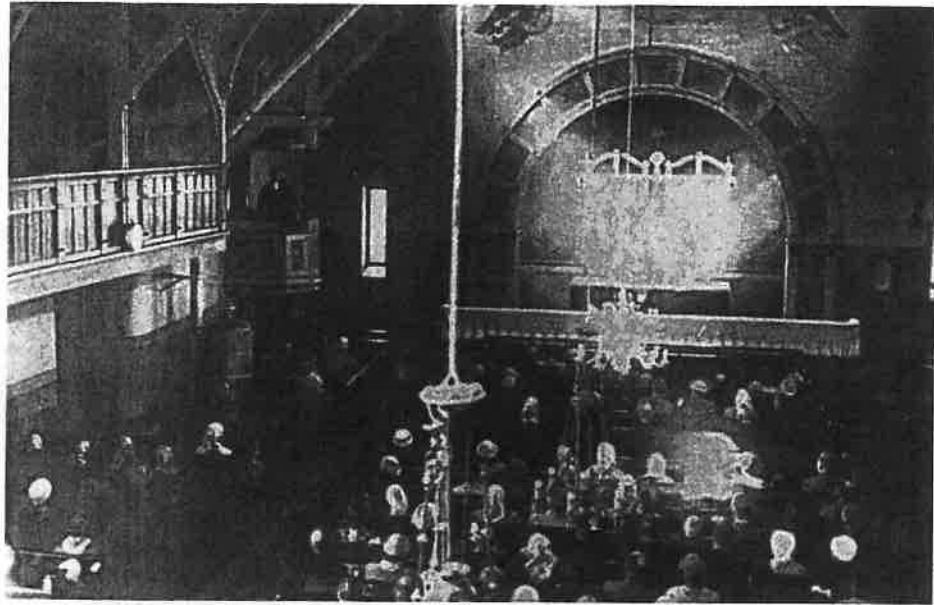
Alkuajan korjaukset

Kirkon sisäilman vaihtelun vuoksi urut eivät pysyneet kunnossa ja 30 vuotta myöhemmin vuonna 1933 hankittiin uudet Kangasalan Urkutehtaan valmistamat 16-äänikertaiset urkumme, jotka sijoitettiin nykyiselle paikalle.

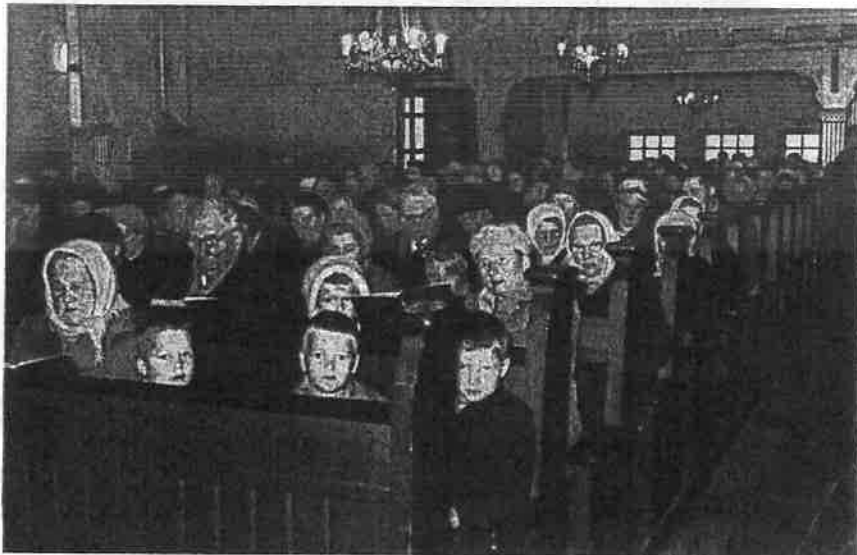

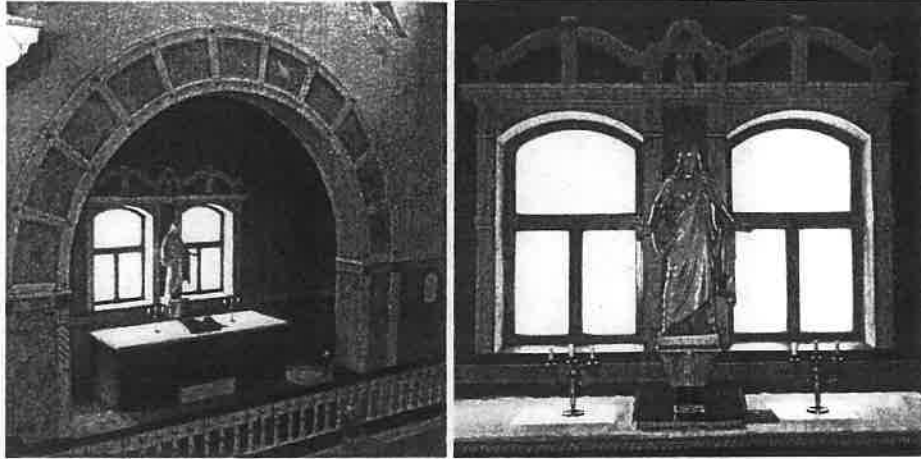
Samana vuonna 1933 kirkko maalattiin sisältä uudelleen. Sekä urut että maalaustyö valmistuivat jouluksi. Alttarin kaaren ja etuseinän koristemaalaukset olivat runsaat. Kirkkosalin alaosa oli maalattu tummemmalla sävyllä ja ornamenttiaihe kiersi rajauksena.

Kirkko sähköistettiin vuonna 1946 jouluksi myös urut sähköistettiin.

Kirkon ulkopuolisia pelti- ja puuosien maalauksia on suoritettu vuosina 1921, 1927, 1933, 1959.

Taiteilija Matti Petäjän maalaama alttaritaulu hankittiin osaksi keräysvaroilla vuonna 1959. Taulun aihe on: "Tulkaa minun tyköni". Oy Kylmäkoski Ab lahjoitti taulun kehyksen. Altтарin taustaikkunat jäivät uuden muuratun seinämän taakse. Samoin sivuikkunat tukittiin. Ikkunavälissä ollut Kristus-patsas poistettiin ja se on vaurioitunut.

Lisärakennus 1964

Seurakunnan tavoitteiksi asetettiin ajanmukaisen ruumishuoneen, lämpökeskuksen sekä varasto- ja WC-tilat sisältävän lisärakennuksen rakentaminen kirkon vierelle. Kirkkon kaminat ja kirkkosalissa katon suuntaiset savutorvet poistettiin, kun lisärakennus ja lämmitysasennukset toteutuivat vuonna 1964. Maanalainen laajennus oli lempääläläisen rakennusmestari Arvi Pääkkösen suunnittelemana ja pääurakoitsijana oli Rakennustoimisto Salonen & Saarinen Toijalasta, Insinööritoimisto Aeromekano Oy:n ja Jäähdytyskonetehtas

Huurteen asentaessa lämmitys- ja jäähdytyslaitteet. Kirkossa siirryttiin öljykäyttöiseen kuumailmalämmitykseen.

Katon korjaus 1966

Kirkon peltikaton uusiminen ja lämpöeristys lisäämällä mineraalivillaeriste toteutettiin vuonna 1966.

Myös kirkon pääovet uusittiin ja kattorakenteisiin asennettiin putkituksia myöhempiä sähkötöitä varten. Korjaussuunnitelman laati insinööri Matti Anttila Tampereelta ja hän teki myös kirkon rakenteiden lujuustutkimuksen, jossa todettiin rakenteet hyvin säilyneiksi. Kattotyön urakoi Rakennusliike Kauko Haarala Toijalasta ja ovet valmisti kylmäkoskelainen Lintulan Puusepäntiike.

Katolta poistuivat kuvassa näkyvät alkuperäiset jalkarännit ja ne korvattiin uusilla ulkopuolisilla kouruilla torvineen. Näitä on poistettu myöhemmin eikä hallittua vedenohjausta katolta enää ole.

Sisätilojen muutos ja korjaus 1968

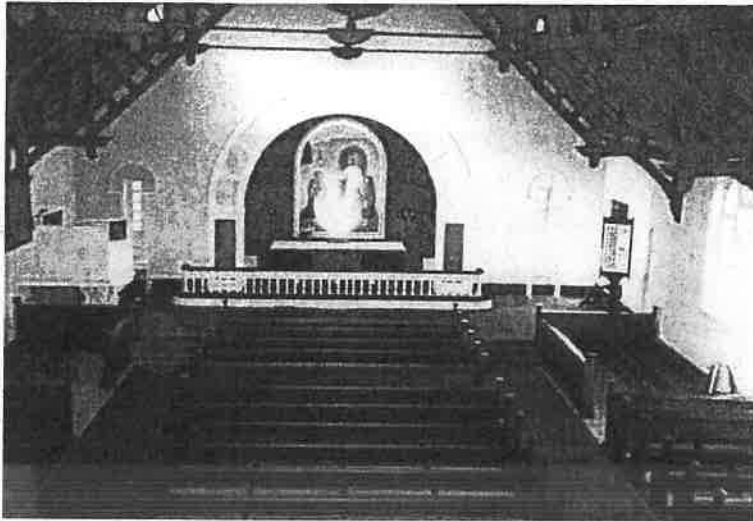
Vuonna 1966 toimitetun piispantarkastuksen pöytäkirjassa todettiin, että ”kirkko on ulkoa tyydyttävässä kunnossa, mutta sisäkunto on heikko, joten sen parantamiseen olisi arkkitehdin johdolla ryhdyttävä ensi tilassa”. Täydellinen sisäkorjaus sähkö- ja maalaustöineen päätettiin kirkkovaltuustossa 7.12.1966 kirkkohallintokunnan ehdotuksesta. Vuoden suunnittelu ja valmistelutyön jälkeen työt alkoivat 1968. Rakennustoimikuntaan tuli puheenjohtajaksi Heikki Kiijärvi sekä jäseniksi Aino Seppälä, Martti Ammeenmäki, Pentti Rantala, Paavo Pouru, Paavo Koskela, Antti Seppälä ja sihteeriksi taloudenhoitaja Reino Paavola.

Toimikunnan tärkeimpinä ehdotuksina oli aluksi esillä kaksikäytäväjärjestelmän säilyttäminen, kattokannattajien verhouk, lattian lämpöeristys ja vanhan kirkon saarnatuolin mahdollinen käyttöönotto. Arkkitehdiksi valittiin tamperelainen **Arkkitehtuuritoimisto Seppo Rihlana Ky**. Sähköteknisestä suunnittelusta vastasi Sähköinsinööri Kalle Havulinna. Viralliset piirustukset hyväksyttiin 30.4.1967 ja asiakirjojen käsittely tuomio- ja kirkkohallituksen sekä rakennushallituksen tapahtui kesän aikana ja Valtioneuvosto vahvisti suunnitelmat sellaisenaan 25.9.1967. Urakoitsijoiksi urakkakilpailun jälkeen valittiin toijalalaisen Rakennustoimisto Salonen & Saarisen kanssa, valkeakoskelainen Sähkö-Ikkola Oy ja toijalalainen Maalausliike Antti Kallio. Työt tehtiin huhti — elokuun aikana vuonna 1968. Ovi- ja ikkuna- sekä kalustetyöt teki Lintulan Puusepäntoimisto Kylmäkoskelta ja vesijohtotyöt Vesijohtoliike Pauli Salonen Viialasta. Kirkon istumapaikkojen laskennallinen määrä oli 420. Piispa Erkki Kansanaho toimitti korjauksessa uudistuneen kirkon käyttöönoton 22.9.1968.

Sisätilaa muutettiin voimakkaasti alkuperäistä. Kirkkoa oli arvosteltu erikoisten kattorakenteiden vuoksi mikä pyrittiin huomioimaan häivyttämällä ne tummaan sävyyn. Alttaritasanne ja käytävä levitettiin, koska vainajat tuodaan kirkkoon siunattaviksi ja ne olivat liian ah-

taat siihen käyttöön. Siunaukset aloitettiin talvisodan aikana. Urkuparven alle rakennettiin ns. omaistenhuone sekä varastotiloja.

Saarnatuoli siirrettiin matalammalle ja keskeemmälle saliin. Käynti sekä portaikko sakariston kautta poistettiin. Katos ja peilimaalaukset poistettiin ja ne ovat varastoituna pappilan aittaan.

Vanhan kirkon vuonna 1839 valmistettu saarnatuoli oli ehdolla käyttöönotettavaksi, mutta siitä luovuttiin. Se on myöhemmin uudelleen maalattuna nykyisenä lukupulpettina kuoriosassa ja sen porraskaide ja katos ovat pappilan aittassa varastoituna.

Kirkkosalin sähköistetyt kynttiläkruunut sijoitettiin sakaristoon, eteistiloihin ja pappilaan, koska kirkkoa nyt valaistaan katossa olevilla voimakkailta sähkölampuilla.

Urkuprofilia siirrettiin kattokannattajien ja vetotangon etupuolelle ja saatiin urkujen etuseinä kokonaan näkyviin. Alttariseinän yläosaan heijastetaan punainen valoristi.

Rappauspinnat pinnoitettiin kenitex-pinnoitteella ja katon puuosat maalattiin lateksimaalilla ja ikkunat, ovet sekä kiintokalusteet alkydimaalilla. Sakaristossa toteutettiin uusi sisustus ja yhteys viinikellariin poistettiin.

Tornin katon uusiminen 1974

Tornin yläosan alkuperäinen peltikate ja muut pellitykset uusittiin vuonna 1974 kuparikatteella, jota ei tarvitse maalata. Huipun koristeellinen teräsrakennelma otettiin myös alas, hiekkapuhallettiin, maalattiin ja nostettiin takaisin ilman nosturia.

Lämmitysjärjestelmän muutos 1984

Lämmitysjärjestelmä ja lämmityslaitteet uusittiin taas vuonna 1984. Lämpö kehitetään lämpökeskuksessa sähkökäyttöisellä noin 50 kW tehoisella ilmalämmityskojeella ja johdetaan entisiä kanavia hyväksikäyttäen kirkkoon. Kirkon penkkeihin asennettiin peruslämpöä varten lämpöpatterit.

Viimeiset korjaukset

Kirkon pääövet uusittiin vuonna 1999. Kirkossa on paloilmoitus- ja murtohälytyslaitteet sekä kirkkosalissa äänenvahvistin- ja kuulovammaisten laitteet.

Kirkkopihan muut rakennukset

Maantien toisella puolella oli hevostalli, kooltaan 25x17 metriä. Sen rakensi ja omisti Kirkkoväen Hevostalli Oy ja taloilla oli oma nimikkopilttuunsa. Seurakunta osti tallin vuonna 1956 ja se myytiin tarpeettomana vuonna 1961. Savikoskelaiset rakensivat oman tallin ja se on purettu. Polttopuita varten oli varastorakennus ja ruumiinavauksia varten Kylmäkosken kunnan omistama leikkaushuone ruumiskellareineen, jotka on myös purettu. Kirkkopihassa on edelleenkin varastokäytössä vuonna 1938 rakennettu kirkolla vietettyjen kesäjuhlien kahvituspaikkana ollut rakennus.

